

NİLÜFER TEK SAĞLIK SEMPOZYUMU

SONUÇ BİLDİRGESİ

3 Kasım 2023, BAOB Oditoryum

Nilüfer Belediyesi'nin ev sahipliğinde, Bursa Tek Sağlık Platformu işbirliğiyle Dünya Tek Sağlık Günü kapsamında gerçekleştirilen Nilüfer Tek Sağlık Sempozyumu'nda, "Herkes İçin Eşit, Ulaşılabilir ve Sağlıklı Gıda" teması çerçevesinde insan, hayvan ve çevre sağlığının birbiriyle olan güçlü etkileşimi ve özellikle gıda güvencesi ile güvenliği konuları ele alınmıştır.

1. Tek Sağlık Yaklaşımı ve Önemi

Tek Sağlık, yerel, ulusal ve küresel düzeylerde insan, hayvan ve çevre için ideal sağlığa ulaşmayı hedefleyen, farklı disiplinlerin işbirliği çalışmasıdır.

- 1.1. İnsan sağlığı, çevre sağlığı ve diğer canlıların sağlığından bağımsız değildir; bu nedenle konuya bütüncül bir yaklaşımla bakmak gerekliliği pandemi deneyiminden sonra daha iyi anlaşılmıştır.
- 1.2. 1800'lerden beri ayrı çalışan disiplinlerin, çevre-insan-hayvan arasındaki güçlü etkileşimi fark etmesiyle, sektörler arası iş birliği ihtiyacı ortaya çıkmıştır.
- 1.3. Tek Sağlık yaklaşımı; zoonotik hastalıklar, antimikrobiyal direnç ve gıda güvenliği gibi konuların yanı sıra, iklim krizi, çarpık kentleşme, sosyal adalet ve yoksulluk gibi küresel tehditleri de kapsamaktadır.
- 1.4. Tek Sağlık bağlamında, tüm canlıların sağlık hakkı olduğu kabul edilmeli; yaklaşımın merkezine sadece insanı alan süreçlerden kaçınılmalıdır.

2. Gıda Güvencesi ve Güvenliği

Gıda ile ilgili bazı kavramlar birbirine yakından bağlıdır ancak farklı yönleri odaklanır: **Gıda Güvenliği**, tüketilen gıdanın üretimden sofraya gelene kadar sağlık açısından zararlı olabilecek her türlü fiziksel, kimyasal ve biyolojik tehlikelerden arındırılmış olması ve dolayısıyla tüketicide herhangi bir sağlık sorununa yol açmayacak nitelikte olması demektir; bu kavramla yakından ilişkili olan **Güvenilir Gıda** ise gıdanın bu güvenlik ve kalite standartlarına uygunluğunu ve tüketime elverişliliğini vurgular. En geniş kapsamlı kavram olan **Gıda Güvencesi** ise, tüm insanların aktif ve sağlıklı bir yaşam sürmesi için gerekli olan yeterli, güvenli ve besleyici gıdaya her zaman fiziksel, sosyal ve ekonomik olarak **erişimlerinin olması** anlamına gelir. Yani özetle, Gıda Güvenliği tabaktaki yemeğin bize zarar vermemesi ile ilgiliyken, Gıda Güvencesi her an tabağımızda yeterli ve güvenli yemeğin bulunması ile ilgilidir. **Güvenilir Gıda**, Tek Sağlık yaklaşımının merkezinde yer almaktadır.

2.1. Gıda Güvenliği

Üretimden tüketime kadar gıdalardaki olası fiziksel, kimyasal, biyolojik ve her türlü zararın önlenmesini ve uzaklaştırılmasını amaçlayan tedbirlerin tamamıdır. Tüketilen gıdanın herhangi bir sağlık problemine yol açmaması esastır.

Hijyen, kontaminasyon, yanlış pişirme şekli ve uygunsuz saklama koşulları, gıda güvenliği açısından tehlike oluşturmaktadır. İnsanlarda görülen gıda kaynaklı hastalıkların

%90'ından fazlası hayvansal gıdalardan kaynaklanmaktadır. Dünya genelinde yılda yaklaşık 600 milyon gıda kaynaklı hastalık vakası meydana geldiği tahmin edilmektedir.

2.2. Gıda Güvencesi

Birleşmiş Milletler Gıda ve Tarım Örgütü (FAO) tanımına göre; tüm insanların aktif ve sağlıklı bir hayat sürdürebilmeleri için yeterli, güvenli ve besleyici gıdaya her zaman fiziksel, sosyal ve ekonomik erişimlerinin olmasıdır.

2.2.1. Gıda Güvencesinin Temel Unsurları (FAO)

2.2.1.1. Var Olması (Availability): Tüm insanlara yetecek düzeyde gıdanın her zaman varlığı.

2.2.1.2. Erişilebilirlik (Accessibility): Herkesin mevcut gıdaya fiziksel ve ekonomik olarak ulaşabilmesi.

2.2.1.3. İstikrar (Stability): Sürdürülebilir gıda yönetimi ve üretimi.

2.2.1.4. Faydalanılması (Utilization): Bireylerin yeterli enerji ve besin alması, vücudun besinlerden en iyi şekilde yararlanması.

2022'de dünya çapında 735 milyon kişi açlık veya beslenme yetersizliği ile karşı karşıyadır. Küresel açlığı derinleştiren en önemli faktörler; **iklim krizi, çatışmalar, ekonomik şoklar ve pandeminin etkileridir.**

3. Türkiye ve Bursa'da Durum

3.1. Küresel Gıda Güvenliği İndeksi

Türkiye, Global Gıda Güvenliği İndeksi sıralamasında gerilemekte, 2012-2021 yılları arasında gıda güvencesi endeksindeki büyümesi orta üst gelir grubu ülkelerinden daha yavaş kalmaktadır. 2022 yılında Türkiye, endekste 49. sırada yer alırken, sadece 10 yıl önce 36. sıradaydı.

3.2. Türkiye'deki Gıda Güvencesi Sorunları

Nüfusun yaklaşık %18'i (14,8 milyon) yetersiz beslenmektedir. Gıda fiyatlarındaki artışlar, tüketicilerin gıdanın miktarı ve kalitesi üzerindeki satın alma gücünü azaltarak gıda güvenilirliği risklerini artırmaktadır. Artan gıda zehirlenmesi vakaları, sürekli değişen tarım ve gıda politikaları, tarımsal üretimde fazla girdi kullanımı, su kaynaklarının bilinçsizce harcanması, orman/mera tahribatı, artan dışa bağımlılık ve gelirin adaletsiz dağılımı gibi durumlar gıda güvenliği sorunlarına işaret eder.

3.3. Bursa Tarımına Genel Bakış

3.3.1. Tarım Arazilerindeki Azalma: Bursa'da 2006-2022 yılları arasında 47.692,20 hektar tarım arazisi tarım dışına çıkarılmış ve bu arazilerin büyük bir kısmı yerleşim yerleri ile sanayi alanlarına dönüşmüştür.

3.3.2. Eklmeyer Araziler: Bursa'daki tarım arazisi varlığının yaklaşık %25'i (yaklaşık 94.700 ha) nadasa bırakılmakta veya ekilmeden boş kalmaktadır. Bunun nedenleri arasında; arazilerin ekonomik işletme büyüklüğünde olmaması, mülkiyet sorunları, köyde genç nüfusun kalmaması, yüksek tarımsal girdi maliyetleri, sulama yatırımlarının eksikliği ve tarım arazilerinin yatırım aracı olarak görülmesi yer almaktadır.

3.3.3. Sulama Sorunları: Bursa'da sulanabilir arazinin yaklaşık %40'ı hala sulama altyapısına kavuşmamıştır. Türkiye genelinde tarımsal sulama suyunun %68'i açık sulama sistemleriyle yapılmakta, bu da su tasarrufu ihtiyacını ortaya koymaktadır.

3.3.4. Çiftçi Sayısındaki Azalma: Çiftçi Kayıt Sistemi (ÇKS) kayıtları incelendiğinde, toplam işletme sayısı 2016'da 97.061 iken, 2022'de 73.779'a düşmüştür, bu da çiftçinin üretimden vazgeçtiğini göstermektedir.

4. Temel Çıkarımlar ve Öneriler

4.1. Bütüncül Yaklaşım: Sağlık politikaları, tedavi edici sistem yerine, koruyucu sağlık sistemi ve farklı meslek gruplarının işbirliğini güçlendirerek Tek Sağlık yaklaşımı benimsenerek oluşturulmalıdır.

4.2. Tarım Politikaları ve Destekler:

4.2.1. 5488 Sayılı Tarım Kanunu'na uygun olarak bütçeden tarıma ayrılan kaynak, gayrisafi millî hasılanın en az yüzde 1'i düzeyine yükseltilmelidir.

4.2.2. Tarımsal destekler üretim sezonu başında, girdi maliyetleri dikkate alınarak ve çiftçinin kârlı bir üretim yapması garanti altına alınarak belirlenmelidir.

4.2.3. Üreticinin kazanarak üreteceği ve gençlerin köyde kalmasını teşvik edici politikalar uygulanmalıdır.

4.3. Arazi Yönetimi ve Su Kullanımı:

4.3.1. Arazi toplulaştırma çalışmaları hızla tamamlanmalı, ekonomik işletme bütünlüğü sağlanmalı ve arazilerin tarım dışına çıkarılması önlenmelidir.

4.3.2. Tarımsal sulama yatırımları artırılmalı ve basınçlı sulama sistemleri (damla, yağmurlama) teşvik edilerek su tasarrufu sağlanmalıdır.

4.4. Sektörler Arası İşbirliği: Gıda güvencesi sadece yerel veya ulusal çalışmaları değil, küresel işbirliğini de gerektiren bir süreçtir. Tüm sektörler (insan, hayvan, çevre) arasında işbirliği, iletişim ve koordinasyonun artırılması teşvik edilmelidir.

4.5. Eğitim ve Bilgilendirme: Toplumun ve sektör bileşenlerinin doğru şekilde bilgilendirilmesi ve eğitiminin sağlanması önem arz etmektedir.

NİLÜFER TEK SAĞLIK SEMPOZYUMU

SONUÇ BİLDİRGESİ

3 Kasım 2023, BAOB Oditoryum

Nilüfer Belediyesi'nin bu sempozyumla gösterdiği gibi, sağlıklı bir yaşam, topraklarımızın, havamızın ve suyumuzun korunmasıyla, yani Tek Sağlık yaklaşımının tüm bileşenlerinin dikkate alınmasıyla mümkündür.

Derleyenler:

- Veteriner Hekim Melike Baysal, Bursa Veteriner Hekimler Odası Başkanı
- Mehmet Can Yılmaz, Nilüfer Belediyesi İklim Değişikliği ve Sıfır Atık Müdürlüğü, Sağlıklı Kentler Proje Koordinatörü

